

Izmenjena i dopunjena Evropska
povelja o participaciji mladih u lokalnom
i regionalnom životu

Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope

Strazburg 2003.

Izmenjena i dopunjena Evropska
povelja o participaciji mladih u lokalnom
i regionalnom životu

Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope

Strazburg, 2003.

**Izmenjena i dopunjena Evropska
povelja o participaciji mladih u lokalnom
i regionalnom životu
usvojena od strane Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Evrope
(10. sednica – 21. maj 2003. – Dodatak Preporukama br. 128)**

Sadržaj

Uvo	5
Predgovor	7
Načela	8
Prvi deo: Sektorske politike	9
I.1 Politika sporta, dokolice i društvene aktivnosti.....	9
I.2 Politika povećanja zaposlenosti mladih i borbe protiv nezaposlenosti.....	9
I.3 Urbano okruženje i životni prostor, stambena politika i prevoz	10
I.4 Obrazovna politika kojom se podstiče participacija mladih.....	12
I.5 Politika mobilnosti i razmene	12
I.6 Zdravstvena politika.....	13
I.7 Politika ravnopravnosti polova	14
I.8 Posebna politika za ruralna područja	15
I.9 Politika pristupa kulturi.....	15
I.10 Politika održivog razvoja i životnog okruženja	16
I.11 Politika borbe protiv nasilja i kriminaliteta	16
I.12 Antidiskriminatorna politika	17
I.13 Seksualna politika	18
I.14 Politika pristupa pravima i zakonu	18

Drugi deo: Instrumenti participacije mladih	20
II.1 Edukacija o participaciji mladih	20
II.2 Informisanje mladih	21
II.3 Promovisanje participacije mladih putem informativnih i komunikacionih tehnologija	22
II.4 Promovisanje participacije mladih u medijima	22
II.5 Podsticanje mladih da se bave dobrovoljnim radom i da se posvećuju ciljevima zajednice	23
II.6 Podrška projektima i inicijativama mladih	23
II.7 Promovisanje organizacija mladih	24
II.8 Participacija mladih u nevladinim organizacijama i političkim partijama	25
Treći deo: Institucionalna participacija mladih u lokalnim i regionalnim poslovima	26
III.I Omladinski saveti, omladinski parlamenti, omladinski forumi	26
III.2 Podrška strukturama participacije mladih.....	28

Uvod

Temelji onoga što će kasnije postati izmenjena i dopunjena Evropska povelja o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu položeni su na prvoj i drugoj konferenciji o politikama za mlade, koje je organizovala Stalna konferencija lokalnih i regionalnih vlasti Evrope u Lozani juna 1988, odnosno u Langolenu septembra 1991. godine. Ubrzo potom, marta 1992. godine, Stalna konferencija usvojila je Rezoluciju br. 237 i njen Član 22 o usvajanju Povelje.

U nameri da obeleži desetu godišnjicu Evropske povelje o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope, kao deo Saveta Evrope, u saradnji sa Direkcijom za omladinu i sport Saveta Evrope, organizovao je konferenciju pod nazivom "Mladi – subjekti u vlastitim gradovima i regionima". Opšti cilj konferencije održane u Krakovu 7. i 8. marta 2002. godine bio je da se oceni napredak postignut na polju participacije mladih tokom perioda od deset godina, koliko je postojala Povelja, a da se istovremeno razmotre načini daljeg unapređivanja participacije mladih – između ostalog, širenjem pozitivnih iskustava. Učesnici konferencije usvojili su Krakovsku deklaraciju u kojoj su potvrdili da su mladi ljudi građani opština i regiona u kojima žive, isto kao i bilo koja druga starosna kategorija, i da im stoga moraju biti dostupni svi oblici participacije u društvu, te je podržano i iznova ustanovljeno potvrđivanje i unapređivanje uloge mladih u razvoju demokratskog društva, posebno u lokalnom i regionalnom javnom životu. Štaviše, konferencija je predstavljala doprinos objedinjenom projektu Saveta Evrope pod nazivom "Omogućavanje funkcionisanja demokratskih institucija".

Učesnici su, nadalje, zatražili odgovor na nove izazove sa kojima se suočavaju mladi u savremenom društvu. Shodno tome, učesnici su izneli zahtev da Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope i Savetodavno veće za pitanja mladih Saveta Evrope imenuju stručnjake koji bi pripremili predloge za izmenu Evropske povelje o participaciji mladih u lokalnom i regionalnom životu kako bi i Povelja mogla da odgovori na nove izazove XXI veka, kao što su informaciono društvo i urbana nesigurnost.

Radni sastanci su sazvani krajem 2002. i početkom 2003. godine. Razmatranja sa ova dva radna sastanka predstavljaju osnovu sadašnje verzije Povelje. Ova verzija Povelje podeljena je na tri dela. Prvi deo pruža lokalnim i regionalnim vlastima smernice za sprovođenje politika koje su od značaja za mlade u većem broju oblasti. Drugi deo obezbeđuje instrumente za unapređivanje participacije mladih. Konačno, u trećem delu daju se saveti o tome kako obezbediti institucionalne uslove za participaciju mladih.

Predgovor

Aktivna participacija mladih u odlukama i postupcima na lokalnom i regionalnom nivou od bitnog je značaja ako želimo da izgradimo demokratskija, otvorenija i bogatija društva. Participacija u demokratskom životu bilo koje zajednice ne svodi se samo na glasanje ili isticanje kandidature na izborima, mada su i to važni elementi. Građanska participacija i delovanje podrazumevaju da građani imaju prava, sredstva, prostor i priliku – a tamo gde je to potrebno, i podršku – da učestvuju u odlukama i utiču na njih i da se uključuju u postupke i aktivnosti kako bi doprinosili izgradnji boljeg društva.

Lokalne i regionalne vlasti, kao vlasti koje su najbliže mladoj osobi, igraju veoma važnu ulogu u unapređivanju participacije mladih. Lokalne i regionalne vlasti time mogu da obezbede da mladi ne samo čuju i uče o demokratiji i pravima i dužnostima građanina već i da dobiju priliku da ih sprovode u delo. Međutim, participacija mladih ne svodi se samo na razvijanje aktivnih građana ili izgrađivanje demokratije za budućnost. Ukoliko participacija treba da bude sadržajna za mlade, od ključnog je značaja da oni mogu da oblikuju i utiču na odluke i postupke kada su mladi, a ne u nekom kasnijem životnom dobu.

Podržavajući i podstičući participaciju mladih, lokalne i regionalne vlasti doprinose i njihovoj društvenoj integraciji, pomažući im da se suočavaju ne samo sa izazovima i pritiscima mladosti već i sa izazovima savremenog društva, u kojem često prevladavaju anonimnost i individualizam. Međutim, da bi participacija mladih u lokalnom i regionalnom životu bila uspešna, trajna i sadržajna, nije dovoljno samo razvijati ili preustrojivati političke ili upravne sisteme. Svaka politika ili akcija osmišljena kako bi se podstakla participacija mladih mora obezbediti da se kulturno okruženje odlikuje poštovanjem prema mladima, a mora da uzme u obzir i različite potrebe, okolnosti i težnje mladih. Takva politika ili akcija takođe mora, u izvesnoj meri, da uključi i zabavu i uživanje.

Načela

1. Participacija mladih u lokalnom i regionalnom životu mora da predstavlja deo globalne politike participacije građana u javnom životu, kao što je izloženo u Preporuci "Rec (2001) 19" Komiteta ministara zemljama članicama o participaciji građana u lokalnom javnom životu.
2. Lokalne i regionalne vlasti uverene su da sve sektorske politike treba da imaju i omladinsku dimenziju. One se stoga obavezuju da se pridržavaju odredaba ove povelje i da sprovode različite oblike participacije, koji slede u dogovoru i u saradnji s mladima i njihovim predstavnicima.
3. Načela i različiti oblici participacije koji se zastupaju u ovoj povelji odnose se na sve mlade ljude bez diskriminacije. Da bi se to postiglo, potrebno je posvetiti posebnu pažnju podsticanju participacije u lokalnom i regionalnom životu mladih iz socijalno zapostavljenih sektora društva, kao i iz etničkih, nacionalnih, socijalnih, seksualnih, kulturnih, verskih i jezičkih manjina.

Prvi deo: Sektorske politike

I.1 Politika sporta, dokolice i društvene aktivnosti

4. Lokalne i regionalne vlasti treba da podrže organizovane društvenokulturne aktivnosti – koje sprovode udruženja i organizacije, omladinske grupe i centri u lokalnim zajednicama – koji, zajedno s porodicom i školom, odnosno svetom rada, predstavljaju jedan od stubova društvene kohezije u opštini ili regionu; oni predstavljaju idealan kanal za participaciju mladih i sprovođenje politike prema mladima u oblasti sporta, kulture, zanata, umetničkih i drugih oblika stvaralaštva i izražavanja, kao i na polju društvenog delovanja.
5. Da bi se razvio sektor lokalnih i regionalnih omladinskih udruženja, lokalne i regionalne vlasti treba da pruže posebnu podršku, u vidu odgovarajućih mera, organizacijama koje obučavaju moderatore i rukovodioce omladinskih klubova i organizacija, kao i onima koji rade s mladima zbog njihove ključne uloge u životu na lokalnom i regionalnom nivou.
6. Lokalne i regionalne vlasti treba da podstiču udruženja da potpomažu aktivnu participaciju mladih u njihovim statutarnim telima.

I.2 Politika povećanja zaposlenosti mladih i borbe protiv nezaposlenosti

7. Ekonomski i socijalni uslovi u kojima se nalaze mladi utiču na njihovu spremnost i mogućnost da participiraju u svojoj lokalnoj zajednici. Kada su mladi nezaposleni ili žive u siromaštvu, manje je verovatno da će imati želju, sredstva i društvenu podršku da budu aktivni građani u lokalnom i regionalnom životu. Mladi koji su nezaposleni često su među najizolovanijim članovima društva, i stoga lokalne i regionalne vlasti treba da razvijaju politike i promovišu inicijative za smanjenje nezaposlenosti među mladima.

8. Lokalne i regionalne vlasti zato treba da:

- i. razvijaju politike i programe u dogovoru s mladima (uključujući i one koji su nezaposleni ili im pretil gubitak zaposlenja), lokalnim poslodavcima, sindikatima, obrazovnim vlastima, telima zaduženim za obuku i zapošljavanje i omladinskim organizacijama kako bi se otklonili uzroci nezaposlenosti mladih i povećale mogućnosti zapošljavanja za mlade;
- ii. osnivaju lokalne centre za zapošljavanje kako bi pružile stručnu pomoć i podršku nezaposlenim mladim ljudima u pronalaženju sadržajnog i stabilnog zaposlenja. Nezaposleni omladinci treba da imaju pravo da budu uključeni u rukovođenje ovim centrima, ako to žele;
- iii. podržavaju osnivanje firmi, preduzeća i zadruga od strane mladih ili grupa mladih ljudi tako što će da obezbede novčana sredstva i druge oblike podrške, kao što su prostorije, oprema, obuka i profesionalni saveti;
- iv. podstiču eksperimentisanje mladih sa društvenom privredom, inicijativama samopomoći u lokalnoj zajednici ili zadrugama.

I.3 Urbano okruženje, životni prostor, stambena politika i prevoz

9. Zajedno sa predstavnicima omladinskih organizacija, lokalne i regionalne vlasti treba da stvore uslove za razvoj politike urbanog okruženja zasnovane na integrisanijem i manje fragmentarnom životnom okruženju koje podstiče društvenu interakciju i razvoj visokokvalitetnih javnih prostora.
10. Lokalne i regionalne vlasti treba da sprovedu stambenu politiku i politiku urbanog okruženja koja bi neposredno angažovala mlade putem savetodavnih aranžmana, čime bi se okupili lokalno ili regionalno izabrani predstavnici, donosioci ekonomskih odluka, rukovodioci udruženja i arhitekta. Njihov cilj je da:

- i. sastavljaju programe za skladnije okruženje koje pogoduje ličnom samoispunjenju i razvoju istinske solidarnosti između različitih generacija;
 - ii. razvijaju zajedničku politiku prema urbanom okruženju koja bi uzimala u obzir društvene i međukulturne realnosti stanovnika pri sastavljanju stambenih programa i/ili programa stambene obnove.
11. U tesnoj saradnji sa omladinskim organizacijama, organizacijama podstanara i/ili organizacijama potrošača, agencijama za obezbeđivanje dotiranog stambenog prostora i socijalnim radnicima, lokalne i regionalne vlasti treba da pospešuju razvoj sledećih elemenata ili da te elemente razvijaju unutar postojećih društvenih struktura:
- i. lokalne stambeno-informativne servise za mlade;
 - ii. lokalne programe (npr. jeftine kredite, sisteme garantovane stanarine) kako bi se mladima omogućio pristup stambenom smeštaju.
12. Mobilnost mladih omogućila je laka dostupnost javnog prevoza, čiji su oni glavni korisnici. Ova mobilnost je neophodna za učestvovanje u društvenom životu i za puno ostvarivanje prava i dužnosti građana.
13. Mladi stoga treba da budu uključeni u organizovanje javnog prevoza, i na lokalnom i na regionalnom nivou. Posebno prilagođene tarife treba da omoguće i najneprivilegovanijim mladim ljudima da putuju.
14. U ruralnim oblastima mobilnost i prevoz nisu neophodni samo da bi omogućili participaciju mladih već predstavljaju osnovnu potrebu kvaliteta života. Lokalne i regionalne vlasti treba da podržavaju inicijative za poboljšanje prevoza u ruralnim oblastima čiji je cilj da obezbede usluge prevoza (javnog ili privatnog, individualnog ili grupnog) i da u ruralnim područjima povećaju mobilnost grupa kao što su mladi koji su trenutno izolovani zbog nedostatka prevoznih sredstava.

I.4 Obrazovna politika kojom se podstiče participacija mladih

15. Škola nije samo institucija u kojoj mladi provode znatan deo života i pohađaju program formalnog obrazovanja već je i mesto gde se oblikuju mnogi njihovi pogledi i stavovi o životu. Bitno je da mladi nauče o participaciji i demokratiji dok su u školi i da tečajevi o demokratiji, participaciji i pravima i dužnostima građana budu dostupni i zasnovani na valjanim izvorima. Međutim, škola mora da bude i mesto gde mladi doživljavaju demokratiju u akciji i gde se njihova participacija u donošenju odluka podržava, podstiče i smatra delotvornom.

Iz tog razloga:

- i. lokalne i regionalne vlasti treba aktivno da podstiču participaciju mladih u školskom životu. One treba da pruže finansijsku i drugu podršku, kao što su objekti za održavanje skupova kako bi se mladima omogućilo da uspostave demokratska udruženja školske omladine. Ta udruženja treba da budu nezavisna i sa autonomnom upravom, a, ako žele, treba da imaju pravo da učestvuju u odlukama koje se tiču upravljanja školom u saradnji sa nastavnicima i školskim vlastima.
- ii. tamo gde su odgovorne za školske planove i programe, lokalne i regionalne vlasti treba da obezbede da učenici i studenti i njihova udruženja budu permanentno konsultovani u vezi sa planovima i programima i njihovim razvojem. One treba i da obezbede da građansko i političko obrazovanje bude ugrađeno u školske programe i da mu se daju potrebni značaj i sredstva u obrazovnom programu svih učenika i studenata.

I.5 Politika mobilnosti i razmene

16. Lokalne i regionalne vlasti treba da podržavaju ona udruženja ili grupe koje zastupaju mobilnost mladih (mladih radnika, učenika i studenata ili dobrovoljaca) putem politika razmena i da razvijaju politike povezivanja i svest o pravima i dužnostima građana Evrope.

17. Lokalne i regionalne vlasti treba da podstiču mlade i njihove organizacije i škole da aktivno učestvuju u aktivnostima međunarodnog bratimljenja, svim vidovima razmene i evropskim mrežama. Te vlasti treba da budu spremne da im pruže finansijsku podršku kako bi pospešile učenje stranih jezika i međukulturnu razmenu, kao i razmenu iskustava.
18. One treba da uključe mlade i/ili njihove predstavnike u rad odbora za bratimljenje i drugih organa odgovornih za sprovođenje ovih razmena.

I.6 Zdravstvena politika

19. Da bi se podstaklo pojavljivanje i sprovođenje projekata čiji su autori mladi i da bi se podstakao kako razvoj pojma sveobuhvatnog zdravlja tako i dinamika života u zajednici, lokalne i regionalne vlasti treba da stvaraju ili razvijaju institucionalnu mašineriju za dogovaranje između omladinskih organizacija, izabranih predstavnika i svih društvenih i profesionalnih grupa zainteresovanih za društveno blagostanje i unapređenje zdravlja.
20. Suočene sa pogubnim efektima duvana, alkohola i zloupotrebe droga među mladima, lokalne i regionalne vlasti treba da uvode, razvijaju ili podstiču, zajedno sa predstavnicima omladinskih organizacija i zdravstvenih ustanova, lokalne informativne politike i savetovališta za mlade pogođene ovim problemima, kao i posebne edukativne politike za mlade socijalne radnike, dobrovoljne aktiviste i rukovodioce organizacija koje donose strategije prevencije i rehabilitacije za zainteresovanu omladinu.
21. Imajući u vidu današnji porast u incidenciji bolesti koje se prenose seksualnim putem, lokalne i regionalne vlasti treba da intenziviraju informativne akcije i preventivne mere usmerene prema mladima, podstičući na taj način duh solidarnosti unutar zajednice koji dovodi do društvenih odnosa u kojima nema mesta za moralizatorske sudove i segregaciju. Mladi i predstavnici lokalnih omladinskih organizacija i zdravstvenih službi treba da budu neposredno uključeni u kreiranje i sprovođenje ovih informativnih i akcionih programa.

I.7 Politika ravnopravnosti polova

22. U sklopu politike stvaranja optimalnih uslova za ravnopravnu participaciju žena i muškaraca u lokalnim i regionalnim poslovima, lokalne i regionalne vlasti treba da donesu korektivne kvote kako bi omogućili mladima oba pola pristup odgovornim položajima u profesionalnom životu, udruženjima, politici i lokalnim i regionalnim vlastima.
23. U granicama svojih moći, lokalne i regionalne vlasti treba od najranijeg detinjstva da podstiču obrazovnu politiku zasnovanu na ravnopravnosti žena i muškaraca.
24. U cilju promovisanja politike ravnopravnosti žena i muškaraca, lokalne i regionalne vlasti treba da:
 - i. donesu srednjoročni plan kako bi se uklonila neravnopravnost između mladića i devojaka;
 - ii. sprovode i evaluiraju mere kojima se suzbija diskriminacija između devojaka i mladića.
25. Da bi se postigao ovaj cilj, ove politike treba posebno da:
 - i. omogućće devojka i mladim ženama da dobiju specifične informacije o obrazovnim tečajevima koji dovode do stručnih kvalifikacija;
 - ii. omogućće devojka i mladim ženama da steknu profesionalne veštine tako što će im se davati stipendija i pružati specifični obrazovni tečajevi, uključujući i za profesije koje su tradicionalno bile popunjene muškarcima;
 - iii. da obuče devojke i mlade žene u upravljanju javnim poslovima tako što će im poveravati odgovornosti na najvišem nivou, na osnovu kvote mesta rezervisanih za žene;
 - iv. da uvedu finansijske mere za socijalne službe koje pomažu devojka i mladim ženama.

I.8 Posebna politika za ruralna područja

26. Lokalne i regionalne vlasti treba da uzmu u obzir različite potrebe mladih u ruralnim područjima pri razvijanju ili pokretanju akcija i aktivnosti kojima se podstiče participacija mladih. One stoga treba da:

- i. obezbede da obrazovna politika, stambena politika, politika prevoza i druge sektorske politike odražavaju i zadovoljavaju posebne potrebe mladih koji žive u ruralnim područjima. Ove politike treba da pomognu mladima koji žele da žive u ruralnim područjima da to i ostvare. Mladi koji žive u ruralnim područjima ne treba da trpe ili očekuju niži nivo socijalnih usluga i staranja nego što je to slučaj sa mladima koji žive u urbanim područjima;
- ii. obezbede finansijsku i drugu podršku omladinskim organizacijama i drugim lokalnim organizacijama aktivnim u ruralnim područjima. Ove organizacije mogu da podstaknu društveni i kulturni život u ruralnim zajednicama i mogu da predstavljaju važan socijalni ventil za mlade. Ne samo što igraju važnu ulogu podstičući participaciju mladih, omladinske i druge lokalne organizacije takođe unapređuju kvalitet života i bore se sa problemima kao što su ruralna izolacija.

I.9 Politika pristupa kulturi

27. Umetnost i kultura postoje u oblicima koji su mnogostrani i stalno se menjaju zavisno od ukusa, mesta i razdoblja. Oni su, međutim, deo prošlog, sadašnjeg i budućeg ličnog i kolektivnog nasleđa, kojem svako naredno pokoljenje daje svoj doprinos. Oni su, na određen način, odraz svakog društva. Mladi, kroz svoju kulturnu praksu i svoju sposobnost za inicijativu, istraživanje i inovaciju, izgrađuju i igraju ulogu u ovim kulturnim razvojem. Stoga je važno da im se omogući pristup kulturi u svim njenim oblicima i da se podstiču njihove mogućnosti za stvaralačko delovanje, uključujući i delovanje na novim poljima.

28. Lokalne i regionalne vlasti treba, stoga, da usvoje, u saradnji sa mladima i njihovim organizacijama, politike kreirane tako da omoguće mladima da postanu kulturni subjekti, sa pristupom znanju, kulturnoj praksi i stvaralačkom delovanju na mestima i pomoću metoda osmišljenih za tu svrhu.

1.10 Politika održivog razvoja i životnog okruženja

29. Suočene sa sve očiglednijim propadanjem životnog okruženja, lokalne i regionalne vlasti treba da pruže finansijsku podršku obrazovnim projektima u školama i udruženjima kako bi povećale svest o ekološkim problemima.

30. Svesne da su ekološki problemi izuzetno važni za mlade, koji će u budućnosti morati da se bore sa posledicama grešaka iz prošlosti, lokalne i regionalne vlasti treba da podrže aktivnosti i projekte kojima se podstiče održiv razvoj i zaštita životnog okruženja i kojima su obuhvaćeni mladi i njihove organizacije.

1.11 Politika borbe protiv nasilja i kriminaliteta

31. Imajući na umu da su mladi često žrtve kriminaliteta i nasilja i prepoznajući potrebu pronalaženja odgovarajućih odgovora na kriminalitet i nasilje u savremenom društvu, kao i potrebu neposrednog uključivanja mladih u borbu sa ovim problemima;

32. Lokalne i regionalne vlasti treba:

- i. da uključuju mlade u savete za prevenciju kriminaliteta, tamo gde takvi saveti postoje;
- ii. da posebno rade s mladima koji su izloženi riziku da budu umešani u kriminalitet ili koji su već umešani u kriminalitet;
- iii. da se bore protiv rasističkog nasilja svim raspoloživim sredstvima;

- iv. da se suprotstavljaju svim oblicima nasilja u školama. To treba činiti u saradnji sa svim relevantnim subjektima, kao što su obrazovne vlasti, policija, nastavnici, roditelji i sama omladina;
 - v. da doprinose stvaranju mreža udruženja i projekata kojima se podstiču nenasilni projekti i tolerancija kako u školi tako i van nje;
 - vi. da daju sve od sebe kako bi zaštitili mlade od seksualne eksploatacije, zloupotrebe ili drugih oblika zlostavljanja i da obezbede strukture koje će žrtvama pružiti psihološku i materijalnu podršku i poverljive savetodavne usluge.
33. U sprovođenju gore navedenog, lokalne i regionalne vlasti doprinose izgradnji klime poverenja i poštovanja između mladih ljudi i javnih vlasti kao što je policija.

I.12 Antidiskriminatorna politika

34. Lokalne i regionalne vlasti treba aktivno da promovišu ljudska prva i mere za suzbijanje diskriminacije manjina (uključujući i njihove mlade članove) ili mladih ljudi sa raznim vidovima invaliditeta, kao i drugih kategorija koje mogu biti izložene diskriminaciji. One treba da promovišu razvoj multikulturnih zajednica integrišući manjine i uzimajući u obzir njihove različite potrebe i običaje, kulture i životne stilove.
35. U vezi s tim, lokalne i regionalne vlasti treba:
- i. da donose ili osnažuju antidiskriminatorno zakonodavstvo kako bi svim građanima obezbedile ravnopravan pristup javnim mestima, stručnoj obuci, obrazovanju, stambenim resursima, kulturnim aktivnostima i drugim oblastima života. Takav pristup treba da kontrolišu i garantuju zajednička tela koja čine predstavnici lokalnih vlada, predstavnici manjina, kao i mladi sami;
 - ii. da neguju interkonfesionalni dijalog, multikulturno i antirasističko obrazovanje i obrazovanje protiv diskriminacije u sklopu školskog programa.

I.13 Seksualna politika

36. Tokom prelaska od detinje zavisnosti od porodice, škole, verske zajednice i drugih "autoriteta" ka nezavisnom životu odrasle osobe, mladi se mogu suočavati sa raznoraznim pitanjima koja se tiču njihovih ličnih odnosa (u okviru porodice ili uskog kruga, sa vršnjacima, prijateljem ili partnerom). Pojavljivanje i ispoljavanje vlastite seksualnosti nije uvek lako za njih, čak iako nisu spremni to da priznaju. Osim toga, postoji tvrdokorno neznanje kada je reč o pitanjima seksualnog zdravlja, kao i nepoverenje prema zvaničnim stavovima o rizicima pojedinih vidova seksualnog ponašanja.
37. Da bi se pomoglo mladima da se snađu u ovoj oblasti u cilju ostvarenja zdravog i sadržajnog emocionalnog života, lokalne i regionalne vlasti, u saradnji s roditeljima, školama i organizacijama specijalizovanim na ovom polju, treba da podstiču i podržavaju:
- i. nedirektivno seksualno obrazovanje u školama;
 - ii. organizacije i službe koje pružaju informacije o odnosima, seksualnim metodama i planiranju porodice;
 - iii. rad vršnjačkih grupa na ovom polju.
38. Mladi treba da budu aktivno uključeni u planiranje, realizaciju i evaluaciju informativnih i drugih službi namenjenih mladima u ovoj oblasti.

I.14 Politika pristupa pravima i zakonu

39. Da bi obezbedila zajednički život, društva su zasnovana na pravilima koja svi moraju da poštuju. U demokratskim društvima, izabrani predstavnici građana raspravljaju o ovim pravilima i usvajaju ih, i ona dobijaju svoj konkretan izraz, naročito u zakonodavnim tekstovima, kojima se svim osobama daju prava i obaveze.
40. Kako broj tih tekstova raste, pojedincu je sve teže i teže da ih zna, poštuje i primenjuje, čime se stvara nejednakost među građanima. Sasvim je prirodno da ova pojava zabrinjava mlade.

41. Lokalne i regionalne vlasti treba stoga da mladima omoguće pristup njihovim pravima:
- i. razvijajući njihovo znanje širenjem informacija, naročito u školama, vršnjačkim grupama i informativnim službama;
 - ii. primenjujući njihova prava kroz podršku službi stvorenih kako bi radile zajedno sa mladima koji to žele;
 - iii. dozvoljavajući mladima da učestvuju u donošenju novih pravila.

Drugi deo: Instrumenti participacije mladih

42. Da bi se postigla stvarna participacija mladih, potrebno je mladima staviti na raspolaganje određeni broj instrumenata. To podrazumeva razvoj edukacije o participaciji za mlade, njihovo informisanje, obezbeđivanje sredstava komunikacije za mlade, podržavanje njihovih projekata i priznavanje i stavljanje većeg naglaska na posvećenost mladih ciljevima zajednice i dobrovoljnom radu. Participacija stiče svoje puno značenje samo tamo gde se priznaje uloga mladih u političkim partijama, sindikatima i udruženjima i gde se, iznad svega, čine napori da se podrže omladinska udruženja koja osnivaju mladi i za mlade.

II.1 Edukacija o participaciji mladih

43. Lokalne i regionalne vlasti, svesne istaknute uloge koju škola igra u životu mladih, treba da u školskom okruženju obezbede podršku i edukaciju o participaciji mladih, edukaciju o ljudskim pravima i neformalno učenje u školama. One takođe treba da obezbede edukaciju i podršku participaciji mladih u društvenim aktivnostima i u njihovoj lokalnoj zajednici podstičući:

- i. stručnu edukaciju za nastavnike i one koji rade s mladima o praksi participacije mladih;
- ii. sve oblike participacije učenika u školama;
- iii. programe građanskog obrazovanja u školama;
- iv. obrazovanje u vršnjačkim grupama, obezbeđujući potreban prostor i sredstva i podržavajući razmenu pozitivnih iskustava.

II.2 Informisanje mladih

44. Informisanje je često od ključnog značaja za participaciju, a pravo mladih na pristup informacijama o povoljnim prilikama i temama koje ih se tiču sve više stiče priznanje u zvaničnim evropskim i međunarodnim dokumentima,¹ a ne samo u kontekstu lokalnog i regionalnog života.
45. Da bi učestvovali u aktivnostima i životu svoje zajednice, ili da bi imali koristi od službi i pogodnosti njima namenjenih, mladi moraju da znaju o njima. Učestvovanje u aktivnostima i projektima koji ih interesuju i koje sami organizuju često predstavlja korak u procesu kojim se podstiče njihov dublji angažman u zajednici, uključujući i njen politički život.
46. Lokalne i regionalne vlasti stoga treba da podrže i unaprede postojeće informativne centre i savetovališta za mlade kako bi obezbedili da te ustanove pružaju kvalitet usluga koji će zadovoljiti potrebe koje izražavaju mladi. Tamo gde takvi centri ne postoje, lokalne i regionalne vlasti i drugi relevantni subjekti treba da podstiču i pomažu stvaranje odgovarajućih informativnih službi za mlade, između ostalog, kroz postojeće strukture kao što su škole, omladinski servisi i biblioteke. Potrebno je preduzeti posebne mere kako bi se zadovoljile informativne potrebe kategorija mladih koji imaju poteškoća sa dostupnošću informacija (jezičke barijere, nedostupnost interneta, itd.).

¹. V. npr. Preporuku br. R (90) 7 Komiteta ministara Saveta Evrope o informisanju i savetovanju mladih u Evropi, usvojenu 21. februara 1990. godine.

47. Informativne službe za mlade moraju da se pridržavaju određenih stručnih principa i standarda.² Javne vlasti se podstiču da garantuju takve standarde i da zastupaju njihovo stalno unapređivanje tamo gde je to moguće u skladu sa skupom nacionalno (ili regionalno) usvojenih mera kvaliteta i standarda. Mladi moraju da imaju mogućnost da učestvuju u pripremi, realizaciji i evaluaciji aktivnosti i proizvoda omladinskih informativnih centara/službi i da imaju svoje predstavnike u njihovim upravnim telima.

II.3 Promovisanje participacije mladih putem informativnih i komunikacionih tehnologija

48. Informacione i komunikacione tehnologije mogu da pruže nove mogućnosti za informisanje i omogućavanje participacije mladih. One se mogu koristiti za razmenu najraznovrsnijih informacija, a, zahvaljujući njihovoj interaktivnosti, i za povećavanje participacije mladih. Lokalne i regionalne vlasti treba stoga da koriste ove tehnologije u svojoj informativnoj politici i politici participacije, pod uslovom da je pristup tim tehnologijama garantovan svim mladim ljudima kad je reč o mestima pristupa tim novim oruđima i obuci u njihovom korišćenju.

II.4 Promovisanje participacije mladih u medijima

49. Iako su mladi glavni potrošači medija, oni mogu da budu i subjekti u ovoj oblasti tako što bi povećali mogućnosti koje su im pružene da se izraze i učestvuju u proizvodnji informacija koje pribavljaju mediji. Svojim pristupom određenim pitanjima oni omogućavaju da različite i često pristupačnije informacije dopru do njihovih vršnjaka. Ova participacija takođe omogućava mladima da razumeju strukturu informacija i razviju potrebnu kritičnost.

². V. npr. *Evropsku omladinsku informativnu povelju koju je usvojila Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA)*.

50. Lokalne i regionalne vlasti treba stoga da podrže stvaranje i funkcionisanje medija (radija, televizije, pisane i elektronske štampe, itd.) koje razvijaju mladi za mlade, kao i odgovarajućih edukativnih programa.

II.5 Podsticanje mladih da se bave dobrovoljnim radom i da se posvećuju ciljevima zajednice

51. Mlade treba podržavati i podsticati da se uključuju u dobrovoljne aktivnosti. U vreme kada su mladi pod sve većim pritiskom da funkcionišu i budu uspešni kao pojedinci u obrazovanju i svetu rada, važno je podsticati i priznavati dobrovoljni rad. Lokalne i regionalne vlasti stoga treba:

- i. da podržavaju osnivanje dobrovoljnih centara i da razvijaju inicijative čiji je cilj podržavanje i podsticanje angažovanje mladih u dobrovoljnim aktivnostima kao što su informativne i promotivne akcije.
- ii. da, u saradnji s mladima, dobrovoljnim organizacijama, obrazovnim vlastima i poslodavcima, razvijaju sisteme koji priznaju i vrednuju dobrovoljne aktivnosti u sistemu formalnog obrazovanja i na radnom mestu.

II.6 Podrška projektima i inicijativama mladih

52. U svojim nadama i stremljenjima, mladi ljudi izražavaju mnogobrojne ideje koje zatim mogu da se pretoče u projekte i lokalne aktivnosti koje su od koristi svima. Uz pravu podršku, ti projekti i njihova uspešnost, kao i neuspešnost, takođe mogu da pomognu mladima da razviju osećaj odgovornosti i nezavisnost i tako postanu društveni subjekti. Lokalne i regionalne vlasti treba stoga da omoguće realizaciju ovih projekata, kako malih tako i velikih, omogućavajući da njihovu realizaciju prate stručnjaci i obezbeđujući im pristup finansijskoj, materijalnoj i tehničkoj pomoći.

II.7 Promovisanje organizacija mladih

53. Omladinske organizacije su jedinstvene po tome što su prvenstveno usredsređene na izražavanje pogleda i zadovoljavanja potreba i interesa mladih. One takođe obezbeđuju prostor gde mladi mogu da uče i iskuse šansu i izazov učestvovanja u odlukama i aktivnostima zajedno sa drugim mladim ljudima. To mogu da budu organizacije sa strukturom ili neformalne grupe mladih ljudi. Važno je da mladi imaju priliku da se priključe omladinskoj organizaciji koju sami odaberu u svojoj zajednici ako to žele. Mladi takođe treba da imaju pravo i da budu podržani u osnivanju vlastitih organizacija ako to žele. Iz tog razloga:
- i. lokalne i regionalne vlasti treba da imaju poseban budžet namenjen isključivo za podržavanje omladinskih organizacija koje obavljaju aktivnosti ili pružaju usluge ili deluju kao glas mladih u zajednici i zastupaju njihove interese. Treba dati prednost organizacijama kojima upravljaju mladi i za mlade i/ili koje imaju politike i sisteme kojima se omogućava aktivna participacija mladih;
 - ii. lokalne i regionalne vlasti treba da razviju načelo zajedničkog upravljanja i sistem odlučivanja Saveta Evrope, u saradnji s mladima i omladinskim organizacijama, u oblastima koje su od značaja za mlade. Važno je da se tamo gde se uspostave takve strukture zajedničkog upravljanja, mladi i omladinske organizacije poštuju kao punopravni partneri, ali i da imaju izbor da ne učestvuju, ako to ne žele.

II.8 Participacija mladih u nevladinim organizacijama i političkim partijama

54. Živ, nezavisan i aktivan nevladin sektor predstavlja bitan element istinski demokratskog društva. Takođe je važno da drugi sektori građanskog društva, kao što su političke partije, budu snažni i aktivni na lokalnom i regionalnom nivou. Participacija u demokratskom životu bilo koje zemlje, regiona ili lokalne zajednice ne predstavlja samo glasanje svakih nekoliko godina. Zato je participacija u nevladinim organizacijama i političkim partijama toliko važna, pošto one pomažu građanima da budu permanentno angažovani i da utiču na odluke i aktivnosti. Stoga je bitno podsticati i podržavati mlade da učestvuju u društvenim aktivnostima u svojim zajednicama.
55. lokalne i regionalne vlasti treba da obezbede finansijska i druga sredstva za nevladine organizacije koje aktivno podstiču participaciju mladih u njihovim aktivnostima i strukturama i postupcima demokratskog odlučivanja.
56. Lokalne i regionalne vlasti treba u saradnji s političkim partijama i nepristrasno da podstiču angažovanje mladih u partijskom političkom sistemu uopšte i da podržavaju specifične aktivnosti, kao što je edukacija.

Treći deo: Institucionalna participacija mladih u lokalnim i regionalnim poslovima

57. Da bi sprovodile sektorske politike predstavljene u Prvom delu, lokalne i regionalne vlasti treba da se obavežu da uspostave odgovarajuće strukture ili aranžmane koji će omogućiti učestvovanje mladih u odlukama i raspravama koje su bitne za njih.
58. Te strukture će imati različite oblike zavisno od nivoa na kome su uspostavljene, bilo da je to selo, grad, urbano naselje unutar grada, ili čak region. One treba da stvore uslove za istinski dijalog i partnerstvo između mladih i lokalnih i regionalnih vlasti, i treba da omoguće mladima i njihovim predstavnicima da budu punopravni subjekti u politikama koje su bitne za njih. Takve strukture po pravilu treba da budu reprezentativne i trajne i da se bave svim poslovima za koje mladi izražavaju interesovanje. Osim toga, može se zamisliti ad hoc struktura uspostavljena kako bi se raspravljalo o nekom pojedinačnom pitanju ili delovalo u vezi s njim. Ponekad može biti podesno kombinovanje različitih oblika.

III.1 Omladinski saveti, omladinski parlamenti, omladinski forumi

59. Efikasno učešće mladih u lokalnim i regionalnim poslovima treba da se zasniva na njihovoj svesti o društvenim i kulturnim promenama koje se odvijaju unutar njihove zajednice, i ono zahteva trajnu predstavničku strukturu kao što je omladinski savet, omladinski parlament ili omladinski forum.
60. Takva struktura može biti uspostavljena izborom ili imenovanjem unutar organizacija mladih i/ili na dobrovoljnoj osnovi. Njeno članstvo treba da odražava sociološki sastav zajednice.
61. Mladi treba da preuzmu neposrednu odgovornost za projekte i da igraju aktivnu ulogu u s njima povezanim politikama. U tu svrhu, lokalne i regionalne vlasti treba da stvore ili podrže strukture za aktivnu participaciju.

62. Te strukture obezbeđuju fizički okvir u kojem mladi slobodno izražavaju svoje interese, naročito kada je reč o izražavanju tih interesa pred vlastima i o mogućnosti podnošenja predloga vlastima. Pitanja koja se postavljaju mogla bi da odražavaju pitanja izložena u Prvom delu ove Povelje.
63. Među uloge takve jedne strukture moglo bi da spada i sledeće:
- i. obezbeđivanje foruma na kome mladi mogu slobodno da izražavaju svoje interese, između ostalog, u vezi s predlozima i politikama vlasti;
 - ii. pružanje mogućnosti mladima da podnose predloge lokalnim i regionalnim vlastima;
 - iii. omogućavanje vlastima da se dogovaraju s mladima o pojedinačnim pitanjima;
 - iv. obezbeđivanje foruma na kome se razvijaju, nadziru i ocenjuju projekti u koje su uključeni mladi;
 - v. obezbeđivanje foruma koji bi omogućio dogovaranje sa omladinskim udruženjima i organizacijama;
 - vi. omogućavanje učestvovanja mladih u drugim savetodavnim telima lokalnih i regionalnih vlasti.
64. Dajući mladima mogućnost da govore i deluju povodom problema koji ih pogađaju, takve strukture obezbeđuju edukaciju o demokratskom životu i o upravljanju javnim poslovima.
65. Mlade stoga treba podsticati da učestvuju u takvim strukturama i u aktivnostima koje se preduzimaju u okviru njih kako bi se unapredila njihova sposobnost da uče i sprovode u delo načela vezana za prava i dužnosti građanina u demokratiji. Takve strukture takođe treba da obezbede forum za edukaciju o demokratskom rukovođenju, naročito za one mlade ljude koji su inicijatori projekata i dijaloga s vlastima.

66. Lokalne i regionalne vlasti i mladi sami takođe će imati koristi i od višestrukih efekata koje čin učestvovanja mladih u takvim strukturama može da proizvede, naročito kada je reč o podsticanju mladih da ostvaruju svoja građanska prva, kao što je učestvovanje u izborima i drugim oblicima izražavanja volje, uključujući i referendume.

III.2 Podrška strukturama participacije mladih

67. Da bi efikasno funkcionisale, institucionalne strukture participacije mladih (bilo formalne bilo neformalne) zahtevaju sredstva i podršku. U tom cilju, lokalne i regionalne vlasti treba takvim strukturama da obezbede prostor, finansijska sredstva i materijalnu podršku potrebnu za njihov nesmetan i efikasan rad. Obezbeđivanje takvih sredstava ne sprečava takve strukture da traže dodatnu finansijsku i materijalnu podršku iz drugih izvora, kao što su privatne fondacije i preduzeća.

68. Lokalne i regionalne vlasti treba da obezbede da podrška strukturama participacije mladih bude zagarantovana. U tom cilju, one treba da imenuju jamca – osobu ili grupu osoba – koji bi pratio sprovođenje mera podrške i kome se ove strukture mogu obratiti u slučaju potrebe.

69. Takva osoba ili grupa osoba treba da bude nezavisna i od političkih struktura i od struktura participacije mladih, koje daju saglasnost na njeno postavljenje.

70. Osim garantovanja gore navedene podrške, funkcije ove osobe ili osoba mogle bi da obuhvataju i sledeće:

- i. posredovanje između mladih i izabраниh lokalnih i regionalnih predstavnika u vezi sa bilo kojim pitanjem koje bi postavio bilo ko od njih;
- ii. zastupanje mladih u protivstavu prema lokalnim i regionalnim vlastima u situacijama napetosti između mladih i vlasti;
- iii. obezbeđivanje kanala preko kojeg lokalne i regionalne vlasti mogu da komuniciraju s mladima;

- iv. pripremanje redovnih izveštaja za mlade i lokalne i regionalne vlasti kako bi se ocenio nivo učešća mladih u lokalnom i regionalnom životu, npr. putem realizacije projekata ili angažovanja u strukturama participacije mladih, kao i uticaj njihove participacije.

Congress of Local and Regional Authorities
Council of Europe
F – 67075 Strasbourg Cedex
Tel. : + 33 (0) 3 88 41 20 00
Fax. : + 33 (0) 3 88 41 27 51 or 37 47
Internet : <http://www.coe.int/cplre>
E-mail : webcplre@coe.int

Serb version